

۱۶-۱- پرداخت نقدی

۱۶-۱-۱- اسکناس و مسکوک

پول نقد به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص، شناخته شده‌ترین ابزار پرداخت می‌باشد که توسط آن تسویه مبادلات بدون نیاز به هیچ‌گونه نهاد واسطه‌ای انجام‌پذیر است. با لحاظ کردن ایران چک‌های بانک مرکزی در آمار اسکناس و مسکوک منتشر شده، کل مبلغ اسکناس و مسکوک منتشره در سال ۱۳۹۵ به ۵۳۵/۱ هزار میلیارد ریال رسید. رقم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (با احتساب ایران چک بانک مرکزی) با ۵/۸ درصد افزایش از ۳۷۱/۹ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ به ۳۹۳/۳ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۵ رسید. بر این اساس، نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به تولید ناخالص داخلی (به قیمت‌های جاری) معادل ۳/۱ درصد بود که ۰/۲ واحد درصد نسبت به سال ۱۳۹۴ کاهش نشان می‌دهد. سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی در پایان سال ۱۳۹۵ با ۰/۶ واحد درصد کاهش نسبت به پایان سال قبل به ۳/۱ درصد رسید. همچنین، سهم آن از پول با ۳/۱ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۲۴/۱ درصد رسید. مبلغ اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به ازای هر فرد در سال ۱۳۹۵ معادل ۴۹۲۱ هزار ریال بود که نسبت به سال قبل ۴/۴ درصد افزایش داشت.

در سال ۱۳۹۵، تاکید بانک مرکزی بر محورهای طرح تحول نظام پرداخت کشور بود. در این سال ضمن پیش‌بردن راهبرد جامع نظام پرداخت مصوب سال ۱۳۸۰ و بهره‌گیری از فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، اقدامات اساسی در زمینه توسعه خدمات در بخش خرده‌فروشی با معرفی سامانه پیوند و نیز تمهید تسهیلات پرداخت کارتی برون‌مرزی برای مشتریان شبکه بانکی کشور انجام شد. همچنین در این سال، بانک مرکزی با هدف تعمیق نظارت و ایجاد شفافیت حداکثری در اقتصاد و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه پولی و اعتباری اقدام به توسعه سامانه نظام هویت الکترونیکی بانکی (نهاب) به عنوان مرکز استعلام یکپارچه نظام بانکی کشور، توسعه زیرساخت مرکز کنترل و نظارت اعتباری (مکنا) به عنوان یکی از پروژه‌های اولویت‌دار ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و نیز راه‌اندازی سامانه صدور یکپارچه الکترونیکی دسته‌چک (صیاد) در راستای نیل به افزایش ضرایب امنیتی چک و افزایش اعتبار و کارایی این ابزار پرداخت نمود. علاوه بر این، در راستای اجرای پروژه‌های مصوب در طرح نقشه راه ۱۴۰۰ بانک مرکزی، در این سال فعالیت‌هایی همچون برنامه‌ریزی در زمینه پیاده‌سازی پروژه‌های «برقراری ارتباطات برون‌مرزی»، «ایجاد نظام پرداخت مبتنی بر برداشت مستقیم» و «توانمندسازی استانداردهای بین‌المللی پرداخت» در دستور پیگیری و اقدام این بانک قرار گرفت.

جدول ۱۶-۱- اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و نسبت آن به متغیرهای کلان

مبلغ به ازای هر فرد (هزار ریال)	نسبت به تولید ناخالص داخلی (درصد)	سهم از نقدینگی (درصد)	سهم از پول (درصد)	درصد تغییر سالانه	مبلغ (هزار میلیارد ریال)	
۴۷۱۱ ▲	۳/۳	۳/۷	۲۷/۲	۵/۷	۳۷۱/۹	۱۳۹۴
۴۹۲۱	۳/۱	۳/۱	۲۴/۱	۵/۸	۳۹۳/۳	۱۳۹۵

۱۶-۱-۲- سپرده‌های دیداری

۱۵۴۷۷ هزار ریال بود که نسبت به سال ۱۳۹۴، ۲۲/۸ درصد افزایش داشت. در سال ۱۳۹۵، با افزایش اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و سپرده‌های دیداری، حجم پول با ۱۹/۳ درصد رشد از ۱۳۶۷/۰ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۴ به ۱۶۳۰/۳ هزار میلیارد ریال در پایان این سال رسید.

میزان سپرده‌های دیداری در پایان سال ۱۳۹۵ به ۱۲۳۷/۰ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به سال ۱۳۹۴، ۲۴/۳ درصد افزایش داشت. نسبت سپرده‌های مزبور به پول، نقدینگی و تولید ناخالص داخلی (به قیمت‌های جاری) در سال مورد بررسی به ترتیب ۷۵/۹، ۹/۹ و ۹/۷ درصد بود. میزان سپرده دیداری به ازای هر فرد در سال ۱۳۹۵ مبلغ

جدول ۱۶-۲- سپرده‌های دیداری و نسبت آن به متغیرهای کلان

مبلغ (هزار میلیارد ریال)	درصد تغییر سالانه	سهم از پول (درصد)	نسبت به تولید ناخالص داخلی (درصد)	مبلغ به ازای هر فرد (هزار ریال)
۱۳۹۴	۱۶/۳	۷۲/۸	۹/۸	▲ ۱۲۶۰۶
۱۳۹۵	۲۴/۳	۷۵/۹	۹/۹	۱۵۴۷۷

۱۶-۲- نظام تصفیه چک

اساس، میانگین مبلغ هر مبادله انجام شده از این طریق در سال ۱۳۹۵ معادل ۱۳۹۴۸۴ هزار ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل (۱۳۸۶۶۷ هزار ریال) به میزان ۰/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین، تعداد و ارزش مبادلات انجام شده از طریق انواع چک به ازای هر فرد در سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۱/۶ برگ و ۲۱۶۶۶۷ هزار ریال بود. نسبت ارزش کل مبادلات انجام شده از طریق انواع چک به تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری) در سال ۱۳۹۵ معادل ۱/۴ بود که در مقایسه با سال قبل (۱/۵) کاهش نشان می‌دهد.

با عملیاتی شدن سامانه چکاوک به عنوان زیرساخت پردازش نظام‌مند الکترونیکی چک و اسناد بانکی از نیمه دوم سال ۱۳۹۳ و جایگزینی تدریجی آن با اتاق پایاپای اسناد بانکی کشور تا پایان خرداد ماه ۱۳۹۴، عملیات پایاپای اسناد بانکی در سال ۱۳۹۵ صرفاً از طریق سامانه مزبور انجام پذیرفت. در این سال تعداد ۱۲۴/۲ میلیون فقره انواع چک به ارزش ۱۷۳۱۷/۳ هزار میلیارد ریال در سامانه چکاوک مبادله شد که نشان‌دهنده افزایش تعدادی ۱/۳ درصدی و رشد ۱/۹ درصدی ارزش کل چک‌ها و اسناد بانکی مبادله شده نسبت به سال قبل بود. بر این

جدول ۱۶-۳- تعداد و ارزش مبادلات با انواع چک

درصد تغییر	مبلغ (هزار میلیارد ریال)		درصد تغییر	تعداد (میلیون برگ)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۳/۵	۱۷۳۱۷/۳	۱۶۷۳۲/۸	۴/۰	۱۲۴/۲	۱۱۹/۴	سامانه چکاوک
-۱۰۰/۰	۰/۰	۲۶۰/۹	-۱۰۰/۰	۰/۰	۳/۲	اتاق پایاپای اسناد بانکی
۱/۹	۱۷۳۱۷/۳	۱۶۹۹۳/۷	۱/۳	۱۲۴/۲	۱۲۲/۶	جمع کل

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

کارت‌های صادر شده به ازای هر فرد در پایان سال ۱۳۹۵ به ۵/۲ کارت رسید که نسبت به رقم سال قبل (۴/۲ کارت) افزایش یافت.

جدول ۱۶-۴- تعداد ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی

درصد تغییر	پایان سال		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۲۵/۳	۴۱۴۵۹۰	۳۳۰۸۵۱	کارت بانک‌ها(هزار)
۷/۹	۴۷۳۷۴	۴۳۹۲۴	خودپردازها
۱۸/۹	۵۲۷۲	۴۴۳۴	پایانه‌های فروش(هزار)
۰/۷	۷۲۱۸۷	۷۱۶۹۹	پایانه‌های شعب

جدول ۱۶-۵- ترکیب کارت‌های بانکی صادره توسط شبکه بانکی

تغییر سهم (واحد درصد)	سهم(درصد)		رشد(درصد)	تعداد(هزار)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۱/۵	۶۵/۸	۶۴/۳	۲۸/۲	۲۷۲۹۱۲	۲۱۲۸۹۱	کارت برداشت
-۰/۲	۰/۴	۰/۵	-۱۱/۲	۱۴۵۴	۱۶۳۷	کارت اعتباری
-۱/۳	۳۳/۸	۳۵/۲	۲۰/۵	۱۴۰۲۲۴	۱۱۶۳۲۳	کارت‌های پیش‌پرداخته

۱۶-۳-۲- گسترش مبادلات الکترونیکی

در سال ۱۳۹۵، تعداد و مبلغ کل مبادلات انجام شده در پایانه‌های الکترونیکی کشور به ترتیب به ۱۸۵۷۷ میلیون تراکنش و ۳۶۷۸۰ هزار میلیارد ریال رسید. تعداد تراکنش‌های انجام شده از طریق خودپردازها و پایانه‌های فروش در سال مزبور نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب از رشدی معادل ۳/۷ و ۴۲/۱ درصد برخوردار بود. ارزش تراکنش‌ها در پایانه‌های مزبور نیز به ترتیب معادل ۹/۶ و ۳۲/۷ درصد طی دوره مورد نظر افزایش یافت. در این دوره، تعداد و ارزش مبادلات انجام شده در پایانه‌های شعب به ترتیب ۱/۳ و ۱۸/۶ درصد افزایش یافت. در سال ۱۳۹۵، به دلیل حذف برخی تراکنش‌های تلفن همراه^(۱) و ساماندهی تراکنش‌های پرداخت قبوض، تعداد مبادلات انجام شده از طریق

۱۶-۳- نظام پرداخت الکترونیکی

۱۶-۳-۱- توسعه ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی

در سال ۱۳۹۵، تعداد کارت‌های صادر شده توسط شبکه بانکی کشور با ۲۵/۳ درصد افزایش به ۴۱۴/۶ میلیون عدد رسید. از این تعداد، معادل ۶۵/۸ درصد (۲۷۲/۹ میلیون عدد) کارت برداشت (کارت بدهی)، ۳۳/۸ درصد (۱۴۰/۲ میلیون عدد) کارت‌های پیش‌پرداخته (خرید/هدیه) و تنها ۰/۴ درصد (۱/۵ میلیون عدد) کارت اعتباری بود. بدین ترتیب، تعداد

تعداد دستگاه‌های خودپرداز طی سال ۱۳۹۵ با ۷/۹ درصد رشد به ۴۷۳۷۴ دستگاه رسید. تعداد پایانه‌های شعب نیز که برای دریافت یا انتقال الکترونیکی وجه از طریق کارت در داخل شعب بانک‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد، با ۰/۷ درصد افزایش به ۷۲۱۸۷ دستگاه رسید. تعداد پایانه‌های فروش طی این سال رشد ۱۸/۹ درصدی را تجربه کرد و به ۵۲۷۲ هزار دستگاه رسید. رشد بیشتر تعداد پایانه‌های فروش در مقایسه با خودپردازها نشان‌دهنده جهت‌گیری مناسب شبکه بانکی کشور در گسترش بیشتر پرداخت‌های الکترونیکی در سطح کشور است. در پایان سال ۱۳۹۵، نسبت تعداد کارت‌های صادره به ازای هر دستگاه خودپرداز، پایانه شعب و پایانه فروش به ترتیب ۸۷۵۱، ۵۷۴۳ و ۷۹ کارت بود که با توجه به رشد تعداد کارت‌های صادره در مقایسه با رشد این تجهیزات در سال مورد بررسی، روند نسبت‌های مزبور برای همه ابزارها فزاینده بود.

۱- موضوع نامه شماره ۹۴/۳۳۷۳۴۶ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۸

فصل ۱۶ نظام‌های پرداخت

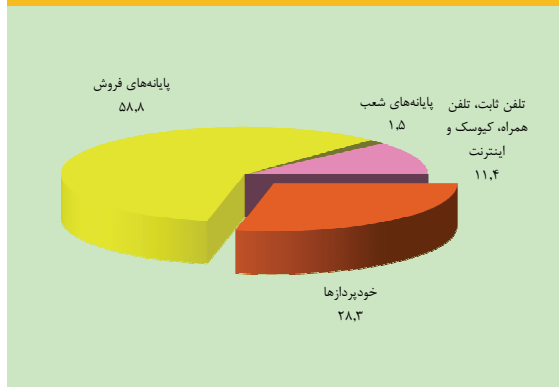
تراکنش‌های انجام شده به ازای هریک از دستگاه‌های خودپرداز، پایانه فروش و پایانه شعب طی این سال به ترتیب ۱۱۰۸۳۹، ۲۰۷۱ و ۳۹۵۸ تراکنش بود. بر این اساس، میانگین مبلغ هر تراکنش انجام شده در خودپردازها، پایانه‌های فروش و پایانه‌های شعب به ترتیب ۲۸۶۵، ۱۱۷۳ و ۲۲۴۱۰ هزار ریال بود.

تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت با ۱۸/۵ درصد کاهش مواجه شد. با این حال، در این سال ارزش این نوع تراکنش‌ها ۶۳/۴ درصد افزایش یافت. در سال مورد بررسی، تعداد کل تراکنش‌های انجام شده به ازای هر کارت ۴۴/۸ تراکنش بود که نسبت به سال گذشته (۴۷/۲ تراکنش)، کاهش داشت. تعداد

جدول ۱۶-۶- تعداد و ارزش تراکنش‌های پایانه‌های الکترونیکی کشور

رشد(درصد)	مبلغ تراکنش‌ها(هزار میلیارد ریال)		رشد(درصد)	تعداد تراکنش‌ها(میلیون)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۲۱/۳	۳۶۷۸۰	۳۰۳۱۸	۱۸/۹	۱۸۵۷۷	۱۵۶۳۰	کل تراکنش‌ها
۹/۶	۱۵۰۴۲	۱۳۷۲۱	۳/۷	۵۲۵۱	۵۰۶۳	خودپرداز
۳۲/۷	۱۲۸۱۰	۹۶۵۴	۴۲/۱	۱۰۹۱۹	۷۶۸۴	پایانه فروش
۱۸/۶	۶۴۰۲	۵۳۹۸	۱/۳	۲۸۶	۲۸۲	پایانه شعب
۶۳/۴	۲۵۲۶	۱۵۴۵	-۱۸/۵	۲۱۲۱	۲۶۰۱	تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت

نمودار ۱۶-۱- سهم تجهیزات پرداخت از تعداد کل تراکنش‌های الکترونیکی در سال ۱۳۹۵(درصد)

در سال مورد بررسی، سهم پایانه‌های شعب از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌ها به ترتیب معادل ۱/۵ و ۱۷/۴ درصد بود. پایانه‌های شعب عمدتاً برای نقل و انتقال الکترونیکی وجوه از طریق کارت بانکی در میان حساب‌های مختلف هر بانک و نیز انتقال بین‌بانکی وجوه به کار می‌رود.

در سال ۱۳۹۵، سهم خودپردازها از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های الکترونیکی انجام شده به ترتیب ۲۸/۳ و ۴۰/۹ درصد و سهم پایانه‌های فروش از تعداد و ارزش این تراکنش‌ها به ترتیب ۵۸/۸ و ۳۴/۸ درصد بود. در این سال به ترتیب معادل ۴/۴ و ۰/۴ واحد درصد از سهم ارزشی تراکنش‌های خودپردازها و پایانه‌های شعب کاسته شد و معادل ۳/۰ واحد درصد بر سهم ارزشی تراکنش‌های پایانه‌های فروش و ۱/۸ واحد درصد بر سهم ارزشی تراکنش‌های تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت افزوده شد. کاهش سهم ارزشی خودپردازها و پایانه‌های شعب و در مقابل، افزایش سهم ارزشی پایانه‌های فروش و ابزارهای تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت از ارزش کل تراکنش‌ها نشان‌دهنده افزایش اقبال عمومی به استفاده از ابزارهای نوین پرداخت در معاملات روزانه افراد است.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

سهم بالایی از تراکنش‌های الکترونیکی در سطح شبکه بانکی کشور، تراکنش‌های بین‌بانکی است که از طریق شبکه مبادلات الکترونیکی بین‌بانکی (شتاب) انجام می‌گیرد. سهم مرکز شتاب از مجموع تعداد و ارزش تراکنش‌های انجام شده در شبکه بانکی طی سال ۱۳۹۵ به ترتیب معادل ۸۹/۶ و ۶۸/۷ درصد بود که نسبت به ارقام مشابه سال گذشته (۸۶/۴ و ۶۴/۲ درصد) افزایش نشان می‌دهد. تعداد تراکنش‌های بین‌بانکی پردازش شده در مرکز شتاب از طریق خودپردازها و پایانه‌های فروش در سال ۱۳۹۵ به ترتیب با ۱۱/۴ و ۴۲/۱ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۹۴ به ۳۵۳۰ و ۱۰۹۱۹ میلیون تراکنش رسید. همچنین در این دوره، ارزش تراکنش‌های بین‌بانکی ابزارهای مورد اشاره به ترتیب با ۱۸/۷ و ۳۲/۷ درصد رشد به ۷۵۶۲ و ۱۲۸۱۰ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد بررسی، پایانه‌های فروش بیشترین سهم از تعداد و ارزش تراکنش‌های بین‌بانکی (به ترتیب

نمودار ۱۶-۲- سهم تجهیزات پرداخت از ارزش کل تراکنش‌های الکترونیکی در سال ۱۳۹۵ (درصد)

تجهیزات	سهم (درصد)
تلفن ثابت، تلفن همراه، کیوسک و اینترنت	۶.۹
پایانه‌های شعب	۱۷.۴
پایانه‌های فروش	۳۴.۸
خودپردازها	۴۰.۹

جدول ۱۶-۷- تعداد و ارزش تراکنش‌های بین‌بانکی پردازش شده در مرکز شتاب

رشد(درصد)	ارزش مبادلات(هزار میلیارد ریال)		رشد(درصد)	تعداد تراکنش‌ها(میلیون)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۲۹/۹	۲۵۲۶۲	۱۹۴۵۳	۲۳/۱	۱۶۶۳۶	۱۳۵۱۱	کل مبادلات شتاب(۱)
۱۸/۷	۷۵۶۲	۶۳۶۹	۱۱/۴	۳۵۳۰	۳۱۶۷	خودپردازها
۳۲/۷	۱۲۸۱۰	۹۶۵۴	۴۲/۱	۱۰۹۱۹	۷۶۸۴	پایانه‌های فروش
۴۲/۶	۴۸۹۱	۳۴۳۰	-۱۷/۸	۲۱۸۷	۲۶۶۰	سایر(تلفن ثابت، تلفن همراه، اینترنت، کیوسک و شعبه)

۱- ارقام شتاب شامل ارقام سحاب نیز بوده و در آمار کل تراکنش‌های الکترونیکی در شبکه بانکی کشور منظور شده است.

۱۶-۴- نظام تصفیه و تسویه الکترونیکی

۱۶-۴-۱- سحاب

یکی از خدمات عمده مرکز شتاب، انتقال آنی وجه از طریق سامانه حواله الکترونیکی بین‌بانکی (سحاب) با استفاده از کارت‌های برداشت بانکی است. در سال ۱۳۹۵، معادل ۱۰۳۴ میلیون مورد انتقال وجه در شبکه بانکی از طریق خودپرداز بانک‌های متصل به سامانه حواله الکترونیکی بین‌بانکی (سحاب)

صورت گرفت که نسبت به سال ۱۳۹۴ معادل ۲۰/۳ درصد رشد نشان می‌دهد. همچنین، معادل ۵۳ میلیون تراکنش انجام شده در پایانه‌های شعب بانک‌های کشور در سال ۱۳۹۵ برای انتقال الکترونیکی وجوه بین بانک‌های مختلف از طریق سحاب بود. تعداد مبادلات انجام شده با استفاده

فصل ۱۶ نظام‌های پرداخت

اساس در سال ۱۳۹۵، تعداد ۱۳۶۸ میلیون فقره انتقال بین‌بانکی وجه با ارزش ۱۰۰۱۲ هزار میلیارد ریال از طریق سامانه سحاب در شبکه بانکی صورت گرفت. براساس روند موجود، پیش‌بینی می‌شود با توسعه این خدمت در سطح شبکه بانکی، در آینده استفاده از حواله‌های الکترونیکی گسترش یابد.

از اینترنت و کیوسک برای انتقال وجه از طریق این سامانه نیز در سال مزبور نسبت به سال قبل ۷۹/۲ درصد افزایش داشت. سهم خودپردازها، پایانه‌های شعب و اینترنت و کیوسک از تعداد کل تراکنش‌های انجام شده از طریق سحاب به ترتیب ۳/۹، ۷۵/۶ و ۲۰/۵ درصد و سهم آنها از ارزش کل این تراکنش‌ها به ترتیب ۶۲/۱، ۲۳/۵ و ۱۴/۳ درصد بود. بر این

جدول ۱۶-۸- تعداد و ارزش انتقال بین‌بانکی وجوه از طریق سحاب

رشد (درصد)	ارزش مبادلات (هزار میلیارد ریال)		رشد (درصد)	تعداد تراکنش‌ها (میلیون عدد)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۲۸/۱	۱۰۰۱۲	۷۸۱۳	۲۹/۰	۱۳۶۸	۱۰۶۰	کل مبادلات سحاب
۲۱/۷	۶۲۲۳	۵۱۱۲	۲۰/۳	۱۰۳۴	۸۶۰	خودپردازها
۲۵/۹	۲۳۵۸	۱۸۷۳	۱۹/۹	۵۳	۴۴	پایانه‌های شعب
۷۲/۹	۱۴۳۲	۸۲۸	۷۹/۲	۲۸۰	۱۵۷	اینترنت و کیوسک

۱۶-۴-۲- ساتنا

رسید. تعداد و ارزش تسویه نتیجه پایاپای سیستم‌ها نیز به ترتیب با ۴/۹ و ۳۳/۸ درصد افزایش به ۲۶۷ هزار تراکنش به مبلغ ۳۵۷۲۱ هزار میلیارد ریال رسید. در مقابل، تعداد و ارزش مبادلات بانک به بانک به ترتیب ۱۲/۰ و ۲/۶ درصد کاهش یافت و به ۱۱۲ هزار تراکنش به ارزش ۱۱۱۵۷ هزار میلیارد ریال رسید. سهم عمده تعداد تراکنش‌های سامانه ساتنا در سال ۱۳۹۵ مربوط به مبادلات مشتری به مشتری و سهم عمده ارزش مبادلات این سامانه مربوط به تسویه نتیجه پایاپای سیستم‌ها (به ترتیب معادل ۹۶/۰ و ۵۲/۲ درصد) بود.

در سال ۱۳۹۵، تعداد کل مبادلات انجام شده در سامانه تسویه ناخالص آنی (ساتنا) به عنوان زیرساخت اصلی پرداخت‌های کلان با افزایش ۲۲/۶ درصدی نسبت به سال گذشته به ۹/۵ میلیون تراکنش و مبلغ آن با رشد ۲۳/۱ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۴ به ۶۸۳۸۸ هزار میلیارد ریال رسید. بر این اساس در سال ۱۳۹۵، تعداد مبادلات مشتری به مشتری با ۲۳/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۹/۱ میلیون فقره و ارزش این مبادلات با ۲۳/۵ درصد افزایش به ۲۱۵۱۰ هزار میلیارد ریال

جدول ۱۶-۹- تعداد و مبلغ مبادلات در سامانه تسویه ناخالص آنی (ساتنا)

رشد (درصد)	مبلغ (هزار میلیارد ریال)		رشد (درصد)	تعداد (هزار)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
-۲/۶	۱۱۱۵۷	۱۱۴۵۲	-۱۲/۰	۱۱۲	۱۲۷	بانک به بانک
۲۳/۵	۲۱۵۱۰	۱۷۴۱۵	۲۳/۹	۹۱۳۵	۷۳۷۵	مشتری به مشتری
۳۳/۸	۳۵۷۲۱	۲۶۶۸۸	۴/۹	۲۶۷	۲۵۵	تسویه نتیجه پایاپای سیستم‌ها
۲۳/۱	۶۸۳۸۸	۵۵۵۵۵	۲۲/۶	۹۵۱۴	۷۷۵۷	جمع (۱)

۱- این ارقام شامل اسناد پوششی و مبادلات تسویه‌ای بانک مرکزی نمی‌باشد.

۱۶-۴-۳- پایا

از جانب بانک مبدا دریافت، پردازش و به بانک مقصد ارسال می‌نماید. بر این اساس، پس از استقرار کامل شبکه الکترونیکی

سامانه پایاپای الکترونیکی (پایا) به عنوان یکی از زیرساخت‌های مبادلات بین‌بانکی، دستور پرداخت‌های متعدد را

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

طریق سامانه پایا در قالب دستور پرداخت واریز مستقیم انجام گرفت که در مقایسه با سال قبل تعداد این مبادلات با رشد ۸۵/۲ درصدی و ارزش آنها با افزایش ۱۰۷/۶ درصدی مواجه شد. همچنین، تعداد ۲۰۹۴ میلیون تراکنش به ارزش ۱۳۷۷۵ هزار میلیارد ریال مربوط به تراکنش‌های شاپرک در این سامانه تصفیه شد. به این ترتیب، در این سال معادل ۲۱۵۵ میلیون مبادله به ارزش ۱۷۸۹۴ هزار میلیارد ریال از طریق سامانه پایا انجام شد که نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب ۲۹/۵ و ۴۶/۳ درصد افزایش داشت.

پرداخت کارتی (شاپرک)، انجام تراکنش‌های انتقال وجه به حساب پذیرندگان و فروشندگان کالاها و خدمات از طریق سامانه پایا انجام پذیرفت. همچنین، امکان صدور دستور پرداخت واریز مستقیم از طریق این سامانه موجب شد تا سامانه پایا در کنار دو سامانه ساتنا و سحاب برای پوشش انواع انتقال وجه الکترونیکی در کشور فعال شود که سامانه‌های ساتنا و پایا برای انتقال‌های حساب به حساب و سامانه سحاب برای انتقال‌های کارت به کارت مورد استفاده قرار گرفتند. براساس ارقام موجود، در سال ۱۳۹۵ تعداد ۶۱ میلیون مبادله به ارزش ۴۱۱۹ هزار میلیارد ریال از

جدول شماره ۱۶-۱۰- تعداد و ارزش تراکنش‌های پایا

رشد(درصد)	مبلغ(هزار میلیارد ریال)		رشد(درصد)	تعداد(میلیون)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴		۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۱۰۷/۶	۴۱۱۹	۱۹۸۴	۸۵/۲	۶۱	۳۳	دستور پرداخت واریز مستقیم
۳۴/۴	۱۳۷۷۵	۱۰۲۴۸	۲۸/۴	۲۰۹۴	۱۶۳۱	شاپرک
۴۶/۳	۱۷۸۹۴	۱۲۲۳۲	۲۹/۵	۲۱۵۵	۱۶۶۴	جمع

۱۶-۴-۴- سیما

خاورمیانه و حکمت ایرانیان، ۲۶/۵ هزار میلیارد ریال اوراق بهادار برخی شهرداری‌ها با عاملیت بانک‌های شهر، گردشگری و توسعه تعاون و ۴ هزار میلیارد ریال اوراق سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران با عاملیت بانک تجارت بود. همچنین در این سال، معادل ۳۰۵ هزار میلیارد ریال گواهی سپرده عام الکترونیکی توسط بانک‌های ملی، سپه، کشاورزی، مسکن، صادرات ایران، رفاه، ملت، پارسیان، آینده، اقتصاد نوین، سینا، گردشگری و کارآفرین منتشر گردید.

۱۶-۵- ارزش کل مبادلات

ارزش اسمی کل مبادلات انجام شده از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور در سال ۱۳۹۵ با ۱۹/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۷۹۷۲۷ هزار میلیارد ریال رسید. ارزش واقعی این مبادلات (با احتساب افزایش ۹/۰

پس از معرفی و انتشار اوراق بهادار الکترونیکی از طریق سامانه تسویه اوراق بهادار الکترونیکی (تابا) در سال ۱۳۸۹، پیاده‌سازی زیرسامانه یکپارچه مرکزی اوراق بهادار (سیما) به منظور تمام‌الکترونیکی شدن انتشار اوراق بهادار برای عموم مشتریان بررسی و امکان‌سنجی شده و در سال ۱۳۹۱ عملیاتی شد. بر همین اساس، در سال ۱۳۹۵ معادل ۱۸۹/۵ هزار میلیارد ریال اوراق بهادار الکترونیکی در سامانه سیما منتشر شد که از این میزان، ۷۰ هزار میلیارد ریال اوراق بهادار وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی با عاملیت بانک‌های ملت و رفاه، ۵۴/۷ هزار میلیارد ریال اوراق بهادار وزارت امور اقتصادی و دارایی با عاملیت بانک‌های سپه، مسکن و کشاورزی، ۳۴/۳ هزار میلیارد ریال اوراق بهادار وزارت جهاد کشاورزی با عاملیت بانک‌های مسکن، ملت، سپه، اقتصاد نوین، پست بانک، شهر، کارآفرین، سینا،

فصل ۱۶ نظام‌های پرداخت

در سال ۱۳۹۵ با ۹/۶ درصد افزایش نسبت به سال گذشته، ۲/۰ واحد درصد از رشد ارزش مبادلات را به خود اختصاص داد. ارزش مبادلات انجام شده از طریق پایانه‌های فروش نیز از ۳۲/۷ درصد افزایش برخوردار شد و سهم آن از ارزش کل مبادلات با ۱/۶ واحد درصد افزایش به ۱۶/۱ درصد در سال ۱۳۹۵ رسید. در ذیل سامانه‌ها، سهم ارزش تراکنش‌های انجام شده در ساتنا (مشتری به مشتری) از کل مبادلات از ۲۶/۱ درصد در سال ۱۳۹۴ به ۲۷/۰ درصد در سال ۱۳۹۵ افزایش یافت که همانند سال گذشته دارای بالاترین سهم از ارزش کل مبادلات بود. ارزش مبادلات پایا (دستور پرداخت واریز مستقیم) نیز با ۱۰۷/۶ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۴، سهمی معادل ۵/۲ درصد از ارزش کل مبادلات انجام شده در شبکه بانکی را به خود اختصاص داد.

درصدی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی) نیز ۹/۶ درصد افزایش داشت. حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و ایران‌چک بانک مرکزی به دلیل گردش بدون محدودیت در معاملات نقدی و نامشخص بودن تعداد دفعات گردش در هر سال، در این محاسبات منظور نشده است.

بر خلاف مبادلات انجام شده از طریق انواع چک، مجموع سهم ارزشی مبادلات الکترونیکی در سال ۱۳۹۵ با افزایش همراه بود. بر این اساس، سهم مبادلات با انواع چک از ارزش کل مبادلات در این سال با ۳/۸ واحد درصد کاهش به ۲۱/۷ درصد و در مقابل، سهم ارزشی کل مبادلات الکترونیکی با همین میزان افزایش به ۷۸/۳ درصد رسید. در ذیل ابزارهای الکترونیکی، به‌رغم کاهش ۱/۷ واحد درصدی سهم خودپردازها از ارزش کل مبادلات نسبت به سال ۱۳۹۴، مبادلات خودپردازها

جدول ۱۶-۱۱- ارزش کل مبادلات از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور

تغییر در سهم (واحد درصد)	سهم از ارزش کل مبادلات (درصد)		رشد(درصد)	سهم از رشد (واحد درصد)	ارزش(هزار میلیارد ریال)		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴			۱۳۹۵	۱۳۹۴	
-۳/۸	۲۱/۷	۲۵/۵	۰/۵	۱/۹	۱۷۳۱۷	۱۶۹۹۴	انواع چک(۱)
۳/۸	۷۸/۳	۷۴/۵	۱۹/۰	۲۵/۵	۶۲۴۰۹	۴۹۷۱۸	ابزارها و سامانه‌های الکترونیکی
۰/۷	۴۶/۱	۴۵/۴	۹/۷	۲۱/۳	۳۶۷۸۰	۳۰۳۱۸	ابزارهای الکترونیکی
-۱/۷	۱۸/۹	۲۰/۶	۲/۰	۹/۶	۱۵۰۴۲	۱۳۷۲۱	خودپردازها
۱/۶	۱۶/۱	۱۴/۵	۴/۷	۳۲/۷	۱۲۸۱۰	۹۶۵۴	پایانه‌های فروش
-۰/۱	۸/۰	۸/۱	۱/۵	۱۸/۶	۶۴۰۲	۵۳۹۸	پایانه‌های شعب
۰/۹	۳/۲	۲/۳	۱/۵	۶۳/۴	۲۵۲۶	۱۵۴۵	تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک و اینترنت
۳/۱	۳۲/۱	۲۹/۱	۹/۳	۳۲/۱	۲۵۶۲۹	۱۹۴۰۰	سامانه‌های الکترونیکی
۰/۹	۲۷/۰	۲۶/۱	۶/۱	۲۳/۵	۲۱۵۱۰	۱۷۴۱۵	ساتنا(مشتری به مشتری)
۲/۲	۵/۲	۳/۰	۳/۲	۱۰۷/۶	۴۱۱۹	۱۹۸۴	پایا(دستور پرداخت واریز مستقیم)
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰		۱۹/۵	۷۹۷۲۷	۶۶۷۱۱	کل مبادلات(اسمی)
				۹/۶	۷۹۷۲۷	۷۲۷۳۹	کل مبادلات(واقعی)(۲)

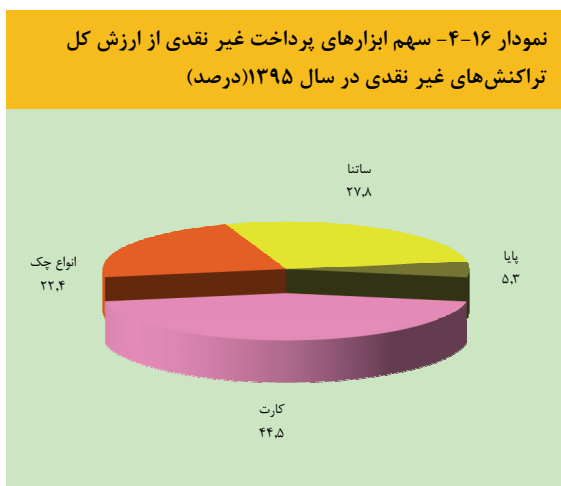
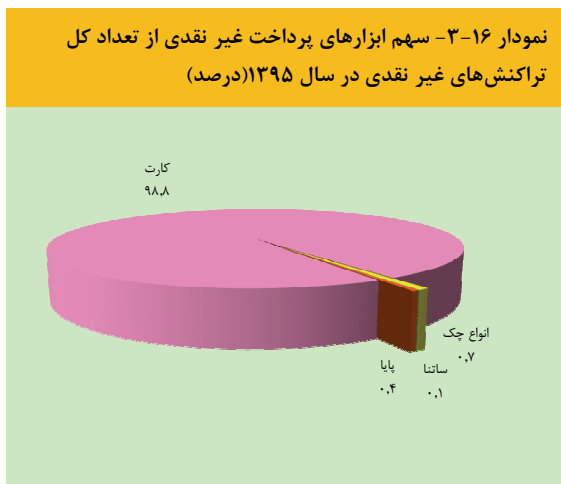
۱- این ارقام تنها شامل مبادلات بین بانک‌های مختلف در اتاق پایاپای اسناد بانکی و سامانه چک‌وک بوده و شامل ارقام درون‌بانکی نمی‌شود.
۲- برای محاسبه ارقام واقعی از شاخص قیمت مصرف‌کننده (۱۳۹۵=۱۰۰) استفاده شده است.

۰/۲ واحد درصدی سهم مبادلات انواع چک و در مقابل، افزایش ۰/۲ واحد درصدی سهم پایا از تعداد کل مبادلات غیر نقدی شد. به این ترتیب، در سال مزبور از تعداد کل مبادلات غیر نقدی،

۱۶-۶- سهم ابزارهای پرداخت غیر نقدی

توسعه بانکداری الکترونیکی و گسترش ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی در سال ۱۳۹۵ منجر به کاهش

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

۹۸/۸ درصد به کارت‌های بانکی، ۰/۷ درصد به انواع چک و ۰/۵ درصد به دو سامانه پایا و ساتنا اختصاص داشت. میانگین ارزش هر تراکنش کارتی در این سال معادل ۲۱۱۶ هزار ریال بود که موجب شد سهم این نوع تراکنش‌ها از ارزش کل تراکنش‌های غیر نقدی در سطح ۴۴/۵ درصد محدود شود. در مقابل، با توجه به میانگین بالای ارزش هر تراکنش برای انواع چک (۱۳۹/۵) میلیون ریال، سهم آن از ارزش کل تراکنش‌های غیر نقدی ۲۲/۴ درصد بود.

در سال ۱۳۹۵، تسویه وجوه مشتریان در ساتنا ۰/۱ درصد از تعداد کل تراکنش‌های غیر نقدی را به خود اختصاص داد. لیکن از آنجا که مبادلات ساتنا عموماً به صورت وجوه عمده با متوسط ارزش بالا برای هر تراکنش (۲۳۵۴/۷ میلیون ریال) صورت گرفته است، مبادلات انجام شده سهمی معادل ۲۷/۸ درصد از ارزش کل تراکنش‌های غیر نقدی را به خود اختصاص داد. در سال مورد بررسی، در مجموع ۴/۰ واحد درصد از سهم ارزشی مبادلات انواع چک کاسته و به همین میزان بر سهم ارزشی مبادلات با کارت‌های بانکی، پایا و ساتنا افزوده شد.

جدول ۱۶-۱۲- سهم ابزارهای پرداخت غیر نقدی از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های غیر نقدی

متوسط ارزش هر تراکنش (هزار ریال)		سهم از ارزش (درصد)		سهم از تعداد (درصد)	
۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴
۲۱۱۶	۲۰۹۶	۴۴/۵	۴۳/۴	۹۸/۸	۹۸/۸
۱۳۹۴۸۴	۱۳۸۶۶۷	۲۲/۴	۲۶/۴	۰/۷	۰/۹
۲۳۵۴۷۳۰	۲۳۶۱۲۴۹	۲۷/۸	۲۷/۱	۰/۱	۰/۱
۶۸۰۰۳	۶۰۶۶۴	۵/۳	۳/۱	۰/۴	۰/۲
۴۶۹۵	۴۷۷۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

۱- شامل تراکنش‌های مربوط به پایانه‌های فروش، شعب، تلفن همراه، تلفن ثابت، کیوسک، اینترنت و خودپرداز (به غیر از برداشت وجه نقد) است.
۲- تنها مربوط به چک‌های عادی تحویلی به اتاق پایاپای اسناد بانکی و سامانه چکاوک بوده و شامل اسناد درون‌بانکی نمی‌شود.

سامانه‌های مورد استفاده، سعی در گسترش روزافزون دامنه خدمات بانکی الکترونیکی و استفاده از ظرفیت‌های موجود در این زمینه برای بهبود نظارت بر فعالیت بانک‌ها و موسسات اعتباری داشته است. بدین منظور، در این دوره اقداماتی همچون

دوره برنامه پنجم توسعه (۹۵-۱۳۹۰)

اقدامات بانک مرکزی

طی دوره برنامه پنجم توسعه، بانک مرکزی با تمرکز بر توان و دانش فنی متخصصان داخلی، علاوه بر بومی‌سازی

سامانه‌های ملی پرداخت و با اعمال تغییرات عمده در هریک از این سامانه‌ها، وصول وجه به حساب‌های مفتوحه نزد بانک مرکزی از دورترین نقاط کشور و بدون هیچ‌گونه اختلال، امکان‌پذیر شد. در گام دوم، موضوع انتقال حساب‌های پرداخت به بانک مرکزی در دستور کار قرار گرفت که با توجه به استقرار و تمرکز این بانک در تهران و پراکندگی دستگاه‌های اجرایی و خزانه‌داری معین استان‌ها در سراسر کشور، در ابتدا با به‌کارگیری ابزار سنتی چک و در مرحله بعد با استفاده از حواله‌های الکترونیکی از طریق ابزار پرداخت «بانک‌واره» اجرایی گردید. با عنایت به اهمیت خزانه‌داری کل و خزانه معین استان‌ها در تخصیص بودجه‌های جاری و عمرانی کشور، دولت جمهوری اسلامی ایران در نظام پرداخت‌های خود با گذر از فرآیندهای سنتی، مجهز به ابزار نوین، امن و مطابق با اقتضائات روز شده و این ارتقا، چابکی و توانمندی مجموعه مالی دولت در تخصیص به‌موقع وجوه را به همراه خواهد داشت.

عملکرد نظام‌های پرداخت

توسعه ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی و

رشد متناسب تراکنش‌های الکترونیکی

طی سال‌های برنامه پنجم توسعه، به دلیل گذر از دوره ایجاد زیرساخت و شروع دوره رشد پایدار نظام پرداخت الکترونیکی و در نتیجه ایجاد بلوغ نسبی در وضعیت بانکداری الکترونیکی کشور، از رشد تعداد ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی نسبت به دوره برنامه چهارم توسعه اقتصادی کاسته شد. در این دوره، متوسط رشد تعداد کارت‌بانک‌ها ۲۱/۶ درصد، خودپردازها ۱۴/۹ درصد، پایانه‌های فروش ۲۳/۱ درصد و پایانه‌های شعب ۹/۰ درصد بود که این ارقام نسبت به متوسط رشد سالانه برنامه چهارم توسعه (به ترتیب ۶۳/۵ درصد، ۴۳/۸

بازنویسی و بومی‌سازی سامانه ساتنا- آریا، بازنویسی هسته واریز مستقیم سامانه پایا مطابق با استانداردهای بین‌المللی، طراحی و اجرای سامانه چکاوک (انتقال تصویر چک و اسناد بین‌بانکی)، سامانه فروش الکترونیکی اوراق مشارکت و سامانه پیام‌رسان مالی (سپام)، توسعه شبکه پرداخت الکترونیکی کشور (شاپرک) و راه‌اندازی مرکز کنترل امنیت شبکه و فوریت‌های بانکی (کاشف) انجام پذیرفت. علاوه بر این، رشد کمی و کیفی ابزارهای پرداخت، استفاده گسترده از سامانه‌های پرداخت الکترونیکی و روند فزاینده سهم تراکنش‌های الکترونیکی از کل تراکنش‌ها از دیگر دستاوردهای نظام بانکی کشور در این دوره بود.

بانک مرکزی به منظور فراهم ساختن ابزاری قدرتمند در ارائه خدمات مطلوب بانکی و تقویت اعتبارسنجی مشتریان در شبکه بانکی هم‌جهت با مواد ۹۰ و ۹۱ قانون برنامه پنجم توسعه، بانک جامع اطلاعات مشتریان را راه‌اندازی کرد که شامل سامانه‌های تسهیلات و تعهدات بانکی، سامانه دریافت شماره درخواست بانک مرکزی و سامانه چک‌های برگشتی است. با تکمیل پوشش اطلاعاتی سامانه‌های تسهیلات و تعهدات بانکی و چک‌های برگشتی، بانک‌ها و موسسات اعتباری موظف شدند به هنگام اعطای هرگونه تسهیلات، صدور ضمانت‌نامه، گشایش اعتبار و افتتاح حساب جاری از این سامانه‌ها استعلام نمایند. همچنین، در راستای تکالیف مربوط به ماده ۹۴ برنامه پنجم توسعه کشور با موضوع ساماندهی حساب‌های دولتی در شبکه بانکی، اجرای طرح ملی انتقال حساب‌های دولتی (حساب‌های درآمدی و حساب‌های پرداخت) به بانک مرکزی، در دستور کار مشترک این بانک و وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار گرفت. در گام اول و در بخش انتقال حساب‌های درآمدی، پس از استقرار سامانه بانکداری متمرکز بانک مرکزی (نسیم) و اتصال آن به

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

خودپردازها بود که نشان‌دهنده جهت‌گیری مناسب شبکه بانکی کشور در گسترش بیشتر پرداخت‌های الکترونیکی در سطح کشور می‌باشد.

درصد، ۱۴۱/۵ درصد و ۳۴ درصد) در سطح پایین‌تری قرار داشت. لیکن، در سال‌های برنامه پنجم توسعه نیز همانند برنامه چهارم رشد تعداد پایانه‌های فروش بیشتر از رشد تعداد

جدول ۱۶-۱۳- تعداد ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی

متوسط رشد سالانه برنامه	سال							
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۲۱/۶	۴۱۴۵۹۰	۳۳۰۸۵۱	۳۳۳۸۹۱	۲۷۹۰۵۸	۲۲۵۷۶۴	۱۷۴۰۲۵	۱۲۸۴۱۳	کارت‌بانک‌ها(هزار)
۱۴/۹	۴۷۳۷۴	۴۳۹۲۴	۴۰۳۶۹	۳۳۷۷۳	۳۰۱۷۳	۲۶۶۲۶	۲۰۶۲۳	خودپردازها
۲۳/۱	۵۲۷۲	۴۴۳۴	۳۷۲۱	۳۱۱۰	۲۶۸۹	۲۱۸۴	۱۵۱۳	پایانه‌های فروش(هزار)
۹/۰	۷۲۱۸۷	۷۱۶۹۹	۶۵۳۳۷	۵۶۱۵۲	۵۳۱۱۷	۵۲۷۸۲	۴۳۰۴۶	پایانه‌های شعب

طریق انواع چک (۹/۱ درصد) پیشی گرفت. همین امر موجب شد طی سال‌های برنامه پنجم توسعه، سهم مبادلات انجام شده از طریق انواع چک با روندی کاهشی مواجه شده و با ۴۱/۶ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۲۱/۷ درصد در سال ۱۳۹۵ برسد. در مقابل، سهم مبادلات انجام شده از طریق ابزارها و سامانه‌های پرداخت الکترونیکی با همین میزان افزایش در این دوره به ۷۸/۳ درصد در سال ۱۳۹۵ رسید.

متناسب با توسعه ابزارها و سامانه‌های الکترونیکی، مبادلات انجام شده از طریق این تجهیزات نیز از رشد مناسبی برخوردار بود. در دوره برنامه پنجم، ارزش اسمی کل مبادلات انجام شده از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور از ۳۷/۵ درصد رشد برخوردار شد. ضمن آنکه در این دوره، متوسط رشد مبادلات انجام شده از طریق ابزارها و سامانه‌های الکترونیکی (۴۷/۹ درصد) از متوسط رشد مبادلات انجام شده از

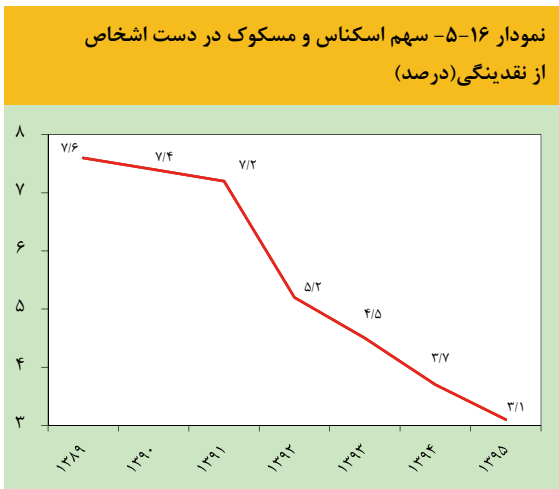
جدول ۱۶-۱۴- ارزش کل مبادلات از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور

متوسط رشد برنامه پنجم (درصد)	ارزش تراکنش‌ها(هزار میلیارد ریال)							
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۹/۱	۱۷۳۱۷	۱۶۹۹۴	۲۴۳۳۱	۱۷۹۵۰	۱۴۷۱۹	۱۲۲۲۵	۱۰۲۸۴	انواع چک
۴۷/۹	۶۲۴۰۹	۴۹۷۱۸	۴۳۱۰۶	۳۰۱۰۰	۲۲۳۳۲	۱۲۶۸۵	۵۹۶۲	ابزارها و سامانه‌های الکترونیکی
۵۳/۸	۳۶۷۸۰	۳۰۳۱۸	۲۸۶۹۳	۱۸۴۰۵	۱۳۶۱۶	۶۶۳۸	۲۷۷۷	ابزارهای الکترونیکی
۴۱/۶	۲۵۶۲۹	۱۹۴۰۰	۱۴۴۱۴	۱۱۶۹۵	۸۷۱۷	۶۰۴۷	۳۱۸۴	سامانه‌های الکترونیکی
۳۷/۵	۷۹۷۲۷	۶۶۷۱۱	۶۷۴۳۷	۴۸۰۴۹	۳۷۰۵۱	۲۴۹۱۱	۱۶۲۴۶	جمع مبادلات تجهیزات پرداخت

جدول ۱۶-۱۵- سهم ارزش کل مبادلات از طریق ابزارها و تجهیزات پرداخت در شبکه بانکی کشور

تغییر سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۸۹ (واحد درصد)	سهم از ارزش کل مبادلات(درصد)							
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
-۴۱/۶	۲۱/۷	۲۵/۵	۳۶/۱	۳۷/۴	۳۹/۷	۴۹/۱	۶۳/۳	انواع چک
۴۱/۶	۷۸/۳	۷۴/۵	۶۳/۹	۶۲/۶	۶۰/۳	۵۰/۹	۳۶/۷	ابزارها و سامانه‌های الکترونیکی
۲۹/۰	۴۶/۱	۴۵/۴	۴۲/۵	۳۸/۳	۳۶/۷	۲۶/۶	۱۷/۱	ابزارهای الکترونیکی
۱۲/۶	۳۲/۱	۲۹/۱	۲۱/۴	۲۴/۳	۲۳/۵	۲۴/۳	۱۹/۶	سامانه‌های الکترونیکی
-	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع مبادلات تجهیزات پرداخت

موضوع موجب کاهش نسبی هزینه‌های تولید، نشر، توزیع و امحای اسکناس در سطح ملی نیز شد.

گسترش ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیکی و همچنین ایجاد و توسعه زیرساخت‌های امن سامانه‌های انتقال بین‌بانکی از مهم‌ترین دلایل کاهش سهم ارزش مبادلات از طریق انواع چک و در مقابل، افزایش سهم ارزش مبادلات از طریق تجهیزات و سامانه‌های پرداخت الکترونیکی از ارزش کل مبادلات بوده است.

از سوی دیگر، در نتیجه تداوم توسعه ایمن ابزارها، سامانه‌ها و زیرساخت‌های پرداخت الکترونیکی، سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی در دوره زمانی ۱۳۸۹-۱۳۹۵ از ۷/۶ درصد به ۳/۱ درصد کاهش یافت. این